

Gebruik dialect in het onderwijs

Her en der spreken leerlingen, en docenten, dialect. In Nederland bestaan vijf streektalen of verzamelingen verwante dialecten: Brabants, Limburgs, Zeeuws, Nedersaksisch en Fries. We bellen vmbo-scholen in Brabant, Limburg, Noord-Holland. Geen enkele docent spreekt (uitsluitend) dialect voor de klas, maar gebruik van dialect vindt iedereen prima, of meer dan dat. Als Nederlands maar de voertaal is.

“Een groot deel van de kinderen hier komt uit een Friestalig milieu. Thuis en in het dorp spreken ze Fries. Bij sociaal-emotionele problemen kun je kinderen het beste spreken in de taal waarbij ze zich veilig voelen, bij deze kinderen dus Fries. De voertaal op school is voor het grootste deel Nederlands, dat is dominant, en af en toe gaat het in het Fries. Bijvoorbeeld als een leerling een vraag stelt in het Fries, dan geef ik in het Fries antwoord. Of als ik een verhaaltje tussendoor vertel, dan doe ik dat ook in het Fries. Dus eigenlijk tijdens de momenten tussendoor. Niet alle kinderen zijn de Friese taal machtig.

Voor hen is het wel belangrijk dat ze het Fries leren verstaan, we zijn immers een tweetalig gebied. Het belangrijkste is interesse kweken en respect hebben voor andermans taal. Om al deze redenen ben ik een groot voorstander van gebruik van en aandacht voor de Friese taal op school.

Bovendien hoort bij onderwijs ook een stukje cultuuroverdracht. Net als op de basisschool staat het Fries op het vmbo op het rooster. Het wordt vaak projectmatig gegeven. Bijvoorbeeld als het over de Elfstedentocht gaat, of we kijken school-tv over een maatschappelijk thema in het Fries. Het gaat om het ver-

staan. Lezen en schrijven is niet eens aan de orde.

Ik heb vroeger op school nooit Fries gesproken met mijn Friese onderwijzer, het was op school alleen maar Nederlands. Dat geeft een afstand. Alsof er iets mis is met je streektaal. Vroeger waren de Friese kinderen heel bedeesd als ze Nederlands spraken. Dat is nu niet meer zo. Ik denk dat als je in het onderwijs op een normale manier overgaat van het Fries naar het Nederlands de kinderen het Nederlands ook beter leren. Sociale studies wijzen er ook op dat je kinderen niet moet afsnijden van hun moedertaal. Dat geldt ook voor buitenlandse talen. Kinderen die net uit Marokko of Iran komen, krijgen vaak ook nog les in hun eigen taal, naast het Nederlands. Wat betreft het sociaal-emotionele aspect is iedereen het ermee eens op onze school. En uiteindelijk beheersen onze leerlingen toch twee talen, dat is altijd een pluspuntje.

EENS

Cor Kooistra

docent

vmbo AOC Friesland, Sneek

Bij problemen kun je kinderen het beste spreken in de taal waarbij ze zich veilig voelen

ONEENS

Richard van Iwaarden
Beheerder webomgeving,
PR & Communicatie
Edudelta Onderwijsgroep, Goes

“Leerlingen moeten ABN spreken. Ik zeg dat, omdat ik voortdurend in dialect aangesproken word. En hoewel ik ook uit de Zeeuwse klei kom en het Zeeuws dus redelijk begrijp, spreek ik het absoluut niet. En daar ben ik niet rouwig om. Ik merk ook om mij heen dat er mensen zijn die er moeite mee hebben om het Zeeuws te begrijpen. Er is best iets voor te zeggen dat praten in dialect de leerlingen een meer vertrouwde omgeving geeft. Echter, gaat dit ook op voor de nieuwkomers in Nederland? Daarbij is het al jaren bekend dat veel kinderen met een taalachterstand op school komen, simpelweg

omdat thuis het Nederlands niet gesproken wordt. Daarom denk ik dat het op de scholen van belang is goed Nederlands te spreken.

Er is naar ik weet niet veel onderzoek gedaan naar taalachterstand bij autochtone leerlingen. Ik vond twee onderzoeken op internet, die van Paul Jungbluth en Van Ruyven. Een opvallend gegeven zijn de achterblijvende taalresultaten in het Friese basisonderwijs. Is het toeval dat dit een tweetalige provincie is waar veel leerlingen thuis geen Nederlands spreken?

In onze elektronische leeromgeving zie ik wel eens wat ingeleverde werkstukken van het vmbo. Sommige taalfouten daarin zijn rechtstreeks toe te schrijven aan dialect: men schrijft het op hoe de ouders en de omgeving spreken. Dialect naast Nederlands, daar heb ik absoluut geen bezwaar tegen. Hetzelfde geldt voor Turks of Berbers naast Nederlands. De problemen ontstaan echter wanneer de grens tussen die twee niet meer duidelijk is. Ik vind dat je goed onderscheid moet kunnen maken. En voor leerlingen is dat niet altijd het geval.

Enige tijd geleden verkocht ik mijn auto

aan iemand uit Zeeuws Vlaanderen. En hoe zeer ik mijn best ook deed, ik begreep de goede man nauwelijks. Gelukkig had hij een buitenlandse vrouw, die me met een zwaar Franse accent veel beter te woord kon staan dan haar man. Ook de kinderen van het paar begreep ik nauwelijks, en ik vraag me af of ze op hun basisschool worden toegesproken in het Nederlands of in hun vertrouwde dialect. Ik vermoed het laatste.

”

De problemen ontstaan wanneer de grens tussen die twee niet meer duidelijk is